

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKEZETE

Vizi E. Szilveszter

Köszöntő*

Tisztelt Polgármester Úr! Tisztelt Elnök Urak! Debrecen büszke Polgárai!

A tudomány, a művészetek és az emberi közösségi élet – a természet egészéhez hasonlatos módon – állandó megújulásban, innovációban létezik.

„Debrecen dolga: nemcsak a saját zeneéletét fejleszteni, hanem a környékre kisugárzó működéssel hangzó életre bírni a néma berkeket.” Ezek Kodály Zoltán szavai.

Debrecen és Kodály Zoltán kapcsolata Kodály egész alkotói életét, és Debrecen városának közel száz esztendejét áthatotta, hiszen először 1925. április 8-án járt a városban, *Régi magyar táncok* zenéje címmel tartott előadást az Eötvös Kollégisták Egyesületének Vándorgyűlésén; majd 1934. júniusában a Református Kollégium udvarán mutatták be a Hány János daljátékát – a szerző jelenlétében –, a rádió ekkor egyenes adásban közvetítette a darab első szabadtéri előadását.

Ezt követően három esztendővel később, 1937. május 21-én a debreceni Kodály-ünnepségek keretében vidéken először került színre Kodály *Székely fonója*.

A következő évtizedekben is szoros volt a kapcsolat a város és Kodály között, erre utal, hogy Kodály Zoltán életében – hozzájárulásával – három zenei intézmény vehette fel a nevét a megyében:

1948. május 7-én kelt levele alapján a Hajdúszováti Paraszt Kórus; 1957. június 23-án rendezett névadó ünnepségen a Debreceni Zeneművészeti Szakiskola, akkori igazgatója: Gulyás György; 1957. márciusában a Zeneművészeti Szakiskola leánykara, karnagya Gulyás György; sőt később a vegyeskar is Kodály nevét vette fel. Debrecen városának könyvtárában a magyar zeneoktatás, a magyar zenetörténet számos értékes darabja található meg, elmondható, hogy a Debreceni Zenede, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola elődintézménye elsőként karolta fel a magyar zene oktatását és a magyar nyelvű zeneoktatást; hiszen a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola Magyarország egyik legnagyobb múltú zeneoktatási intézménye. Jogelődjét, a Debreceni Zenédét 1862-ben alapították, ez a világ egyetlen iskolája, amely számára Kodály Zoltán neve viselését még életében engedélyezte.

* A Kodály-blokk az MTA Debreceni Területi Bizottsága által 2007. október 10-én megrendezett Kodály Napon elhangzott előadásokat foglalja magába.

És még egy példa, hogy Debrecen, a zene és a kultúra egészének milyen erős kapcsolatai vannak.

A múlt héten ünnepeltük itt Debrecenben is és Pesten is – az akadémián – Szabó Magda születésnapját. Már a Debreceni Zenede létrejöttékor ott találjuk az adományozók között a Rickl család más tagjainak nevét, a Jablonczayakat, majd a növendékek között is felbukkan ez a két családnév többször is. A Régi-módi történet számtalan cselekménye fonódik a Zenede köré, Jablonczay Lenke, Szabó Magda édesanyjának neve, sokszor szerepel a Zenede koncertjeinek előadói sorában. Szabó Magdát szülei beiratták a Zenedébe, de Ő, saját bevallása szerint nem nagyon szeretett zongoraórákra járni...

Kodály Zoltán művészi munkásságát nem tisztem méltatni, megteszik ezt itt most valóban szakavatott személyek – többek között Szőnyi Erzsébet asszony, valamint a jelenlévő világhírű Vásáry Tamás karnagy úr – tudományos és művészeti előadásaikkal, talán csak annyit engedjenek meg a tisztelt Jelenlévők, hogy e tárgyban Bartók Bélát idézzem: „Ha azt kérdezik tőlem, mely művekben ölt testet legtökéletesebben a magyar szellem, azt kell rá felelnem, hogy Kodály műveiben”.

1930 és 1940 között a Magyar Tudományos Akadémia a hazai népdalkiadás ügyében meghatározó szerepet vitt, a kiadás ügyét úgyszólván teljesen Bartók Bélára és Kodály Zoltánra bízva. Az 1940-es évvel új szakasz kezdődik Kodály életében, mivel Bartók távozását követően átveszi a népzenei összkiadás előkészítésének irányítását. Kodályt 1943-ban az akadémia levelező, majd 1945 májusában rendes tagjává választották. 1946 áprilisából datálódik az MTA Néptudományi Bizottságának utolsó jegyzőkönyve, amelyből megtudjuk, hogy Kodályt a Népzenei Albizottság elnökéül választották, majd július 24-én pedig tudóstársaságunk elnökévé választja. Kodály Zoltán 1946 és 1949 között volt a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, mind fizikailag – a székház épületét –, mind testületi értelemben újjáépítette az akadémiát.

A zeneszerző, zenetudósi tevékenysége mellett, Kodály Zoltán nyelvművelő munkássága bizonyíték arra, hogy a tudomány, a tudományos ismeretterjesztés és a közművelődés ügye elválaszthatatlanok egymástól, de ezt a kijelentést erősíti Kodálynak ének-zene oktatással kapcsolatos elméleti, illetve gyakorlati tevékenysége is.

Arra, hogy Kodály Zoltán még napjainkban is milyen nagy tekintély világszerte, példaként álljon itt az a történet, hogy négy esztendővel ezelőtt, amikor a japán császári pár nálunk járt – mondhatom, hogy nálunk, hiszen nemcsak Magyarországon, hanem az akadémián is –, akkor az országközi fogadáson azt mondta, hogy hazánk Liszt Ferenc, Bartók Béla és Kodály Zoltán országa...

A fentiekben – hacsak néhány pontban is, de – láthatóvá vált Kodály Zoltán a zeneszerző, a tudós, a pedagógus és intézményszervező személyiségének értéket őrző és teremtő jellege. Az innováció képessége a homo sapiens valamennyi agykérgi területének a sajátossága, a művészetek egyidősek a gondolkodó em-

berrel, így elmondható, hogy a mai rendezvényünk címe: A zene és az innováció ünnepe, valóban egy lényegi kapcsolatot jelez.

Zárásképpen engedjék meg, hogy Kodály Zoltán 1947. július 4-i – a 120 éves akadémiát ünneplő közgyűlésen elhangzott – elnöki beszédéből idézzek: „Egy nemzet kultúráját elsősorban tudománya és művészete állapotáról ítéli meg. [...] Mindent el kell követnünk, hogy tudományos és művészeti kultúránk színvonala ne süllyedjen. Márpedig ennek a veszedelme fennforog.”

A veszély ma is fennáll, ennek elhárításáért mindannyiunknak tenni kell, amit csak tehetünk.

Önök itt Debrecenben sokat tesztek nemzeti kultúránk megőrzéséért, köszönöm ezt; valamint köszönöm megtisztelő figyelmüket!